

MÜSLÜMANLARIN SIKINTILARI*

Eüzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidi'l-evvelîne ve'l-âhirîn... Seyyidinâ ve senedinâ muhammedin ve âlihî ve sahibihî, ve men tebiahû bi-ihsânin ecmaîn ...

Emmâ ba'dü, fa'lemû eyyühe'l-ihvân... Feinne efdale'l-hadîsi kitâbu'llâh... Ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llâhu teâlâ aleyhi ve sellem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ... Ve külle muhdesetin bid'ah... Ve külle bid'atin dalâleh... Ve külle dalâletin ve sâhibehâ fi'n-nâr... Ve bi's-senedi's-sahîhi'l-muttasılı ile'n-nebiyyi salla'llâhu aleyhi ve selleme ennehû kâl:

إِذَا نَزَلْتُمْ بِقَوْمٍ، فَأَمَرُوا لَكُمْ بِمَا يَنْبَغِي لِلضَّيْفِ
فَاقْبَلُوا؛ وَإِنْ لَمْ يَفْعَلُوا فَخُذُوا مِنْهُمْ حَقَّ الضَّيْفِ
الَّذِي يَنْبَغِي لَهُمْ

(حم. عن عقبه بن عامر)

RE.64/16 (İzâ nezeltüm bi-kavmin, feemerû leküm bimâ yenbağî li'd-dayfi fakbelû; ve in lem yef'alû, fehuzû minhüm hakka'ddayfi'llezî yenbağî lehüm.)

Sadaka rasûlü'llâh, fî mâ kâl, ev kemâ kâl.

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

Aziz ve muhterem cemaat-i müslimîn! Değerli kardeşlerim!

Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin selâmı, rahmeti, bereketi, ihsanı, ikramı dünyada, âhirette üzerinize olsun... Allah-u Teâlâ Hazretleri iki cihanda aziz ve bahtiyar eylesin...

Peygamber SAS Efendimiz Hazretleri'nin mübarek hadîs-i şerîflerini, büyük şeyhimiz Ahmed Ziyâüddîn-i Gümüşhânevî Hazretleri'nin te'lif eylemiş olduğu Râmûzü'l-Ehâdîs kitabından takip ediyoruz.

Hadîs-i şerîflerin okunmasına başlamadan önce, evvelen ve hassaten Peygamber SAS Efendimiz'in ruh-u pâkine hediye olsun diye; Allah-u Teâlâ Hazretleri bizi ona sevdiği ümmet eylesin diye;

Peygamber Efendimiz'in sevgisine, rızasına, şefaatine erelim diye; ve Peygamber Efendimiz'den, ashâb-ı kirâmından, ezvâc-ı tâhirât ümmehât-ı mü'minîn validelerimizden, Efendimiz'in zürriyet-i tayyibesinden; makâm-ı irşadının varisleri ulemâ-i muhakkıkîn, sâdat ve meşayih-i turuk-u âliyemizin cümlesinin, Ebû Bekr-i Sıddîk ve Aliyy-i Murtezâ'dan müteselsilen Hocamız Muhammed Zâhid-i Bursevî'ye kadar turuk-u âliyemiz silsilelerinden güzeran eylemiş olan cümle sâdat u meşahiyimizin ruhlarına hediye olsun diye;

Beldemizin medâr-ı iftihârı Yûşâ AS'ın, ve sâir enbiyâ ve mürselînin, (*salavatu'llâhi ve selâmu'hu aleyhim ecmaîn*) cümle evliyâullah u mukarrabînin; bu beldeleri fetheden Fatih

Sultan Muhammed Han'ın ve ordusu mensubu mübarek şehidlerin, gazilerin, mücahidlerin; başta Ebû Eyyûb el-Ensârî Halid ibn-i Zeyd Hazretleri olmak üzere beldemizde medfun bulunan sahâbe-i kirâmın ruhları için;

Cümle hayrât u hasenât sahiplerinin ve içinde şu hadis dersini yaptığımız İskenderpaşa Camii'ni bina etmiş olan İkinci Bayezid-ı Velî'nin itimadlı veziri İskender Paşa Hazretleri'nin ruhu için; bu camiyi o asırlardan bu güne kadar hizmette tutan, tamir eden, tevsî eden, bakımını yapan, küçük büyük yardımlarını, desteklerini esirgemeyen cemaatin ruhları için; bu camiden güzeran eylemiş olan imamların, hatiplerin, vaizlerin, kayyımların, müezzinlerin, cemaatlerin ruhları için; caminin çevresinde medfun bulunan mü'minlerin ruhları için;

Uzaktan yakından hadîs-i şerîfleri dinlemek üzere camiye gelmiş olan kardeşlerimizin ve şu anda bu yayını dinleyen bütün dinleyicilerin geçmişlerinin ruhları şad olsun, kabirleri nur dolsun, makamları a'lâ, mertebeleri yüksek olsun diye; kabirleri cennet bahçesi olsun, ruhları şâd olsun diye;

Biz yaşayan, sağ, hayatta olan mü'minler de Rabbimizin rızasına uygun yaşayalım, sevdiği işleri işleyelim, ömrümüzü hayırlı ve verimli bir şekilde geçirelim, hüsn-ü hâtime ile ahirete göçelim, ve Rabbimizin huzuruna sevdiği, razı olduğu kullar olarak varalım, cennetle cemaliyle müşerref olalım diye saydıklarımızın ruhlarına bir Fâtiha, üç İhlâs-ı Şerîf hediye edelim, öyle başlayalım!

a. Yolculukta İkrâm Edileni Kabul Edin!

Mukaddimede Arapça metnini okuduğum hadis-i şerif, *Râmûzü'l-Ehâdîs* isimli hadis kitabınının 64. sayfasındaki 16. hadisi şeriftir. Ahmed ibn-i Hanbel Ukbe ibn-i Âmir RA'dan rivayet etmiş.

Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:¹

إِذَا نَزَلْتُمْ بِقَوْمٍ، فَأَمَرُوا لَكُمْ بِمَا يَنْبَغِي لِلضَّيْفِ،
فَاقْبَلُوا؛ وَإِنْ لَمْ يَفْعَلُوا، فَخُذُوا مِنْهُمْ حَقَّ الضَّيْفِ
الَّذِي يَنْبَغِي لَهُمْ

(حم. عن عقبه بن عامر)

RE.64/16 (*İzâ nezeltüm bi-kavmin, feemerû leküm bimâ yenbağî li'd-dayfi, fakbelû; ve in lem yef'alû, fehuzû minhüm hakka'ddayfi'llezî yenbağî lehüm.*)

(*İzâ nezeltüm bi-kavmin*) “Ey benim ashabım! Bir insan topluluğunun, bir cemaatin diyarına, beldesine, ikamet mahalline, mahallesine gittiğiniz zaman, oraya indiğiniz, bir yere uğradığınız, konakladığınız zaman, (*feemerû leküm bimâ yenbağî li'd-dayfi*) onlar da misafire Müslümanlıkça yapmak gereken ikramları yapmayı emrederler ve o ikramları yaparlarsa, (*fakbelû*) kabul edin!”

Yolcusunuz, Medine’de değilsiniz, bir vazifeye

¹ Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.149, no:17383; Deylemî, *Müsnedü'lFirdevs*, c.I, s.270, no:1047; Ukbetü’bnü Âmir RA’dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.IX, s.253, no:25903; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.IV, s.104, no:2872.

çıkılmışsınız, kalabalıksınız. Yolculuk hali; insan giderken bir mahalleye, bir köye, beldeye, bir yere uğrar. (*Ve in lem yef'alû*) “Ev sahibi hakkını yapmadı, ağırlama hakkını yapmadı; (*fehuzû minhüm hakka'ddayfi'llezî yenbağî lehüm*) o zaman onların boynuna borç olan misafire ikram hakkını onlardan siz alın, onlar yapmazlarsa siz alın!”

Hadîs-i şerîfin söylendiği zamanı, yeri, söylendiği şartları düşünürsek daha kolay anlarız. Çöl, mahrumiyet diyarı ve insanlar şimdiki gibi organize olmamış; beldeler gelişmemiş, ticaretler tam sağlam geniş bir şekilde yapılmıyor; süpermarketler yok, bakkallar, kasaplar, fırınlar yok. Bir yere gidiyorsunuz, birkaç tane çadır var veya birkaç tane topraktan yapılmış, üstü hurma dallarıyla örtülmüş köy evi var, başka bir şey yok! Sokağı yok, caddesi yok.

Uzaktan gördünüz, orada kümelenmişler; tamam, burada insan topluluğu var, iyi el-hamdü lillâh, kumların arasında kalmaktan kurtulduk. Şu köşede birileri oturuyor. Gidelim bakalım yanına, dediniz, gittiniz.

Paranız ya olur ya olmaz, gidenin de parası olmayabilir çünkü onların hayatlarından biliyoruz ki çok mahrumiyetli hayatları vardı. Bazen bir hurmayı bile bölüşüyorlardı. Bazen bir hurmayı bile yutmuyorlardı da; biraz birisi emiyordu, ötekisine veriyordu, o emiyordu, ötekisine veriyordu, o emiyordu... Demek ki çok mahrumiyet var. Çekirge yiyorlardı, çekirgeyi toplayıp yiyorlardı. Su bulamıyorlardı...

Gidenlerin parası da olmayabilir. İnsanın kesesinde parası çok oldu mu, göğsü kabarık durur, başı dik durur: “Kes şuradan bir koyun, al parasını, çok konuşma!” gibi bir eda ile insan parasıyla bir şeyler yaptırabilir, ama mesela parası da yok.

Gitti, orada 5-10 çadır var. Tamam, anlaşılın çölde bir bedevi obasına uğradı. Ama bakkalı yok, kasabı yok. Her şey o çadırların içindeki insanların çadırlarının içinde, kendi mülkiyetleri altında.

Ne olacak?

Bunlar aç, susuz, yorgun ve Allah’ın sevgili kulları, bunlar Peygamber Efendimiz’in ashabı. Bir vazifeyle çıkmışlar, gelmişler. Peygamber Efendimiz:

“—Bu adamlar bunlara ev sahibinin misafire yapması gereken ikramı yaparlarsa, ötekiler kabul etsin!” diyor.

Meselâ:

“—Buyurun efendim, oturun; yiyecek bir şeyler buyurun, içecek bir şeyler buyurun, devemizden biraz süt sağdık, için!’ diye bir şey ikram ederlerse kabul edin, reddetmeyin!” diyor.

Hani bazen biz:

“—Teşekkür ederim, estağfirullah, sağ olun, var olun...” filan diyoruz, istemiyoruz.

“—Hayır, kabul edin!” diyor.

Vermedi, şimdi ne yapacak?

Vermediği zaman ötekisi suçlu oluyor. Çünkü insanlık vazifesi var. Hepimiz insanız; hepimiz yemeğe içmeye muhtacız, mecburuz.

Geçen seneler gazetelerde vardı: bir yerde galiba uçak düşmüş de hiçbir şey bulamamışlar, ölmüşler. Ölen ölmüş, kalan kalmış. Kalanlar ölenlerin etini yemiş! Gazeteler yazıyordu. Hayatın bin bir türlü sıkıntısı olabiliyor. Biz burada şimdi rahatız. En fakirimiz bile o devre göre en zenginiz. En fakirimiz bile; “Hiç ekmek bulamadım.” diyemez. Ama ekmeği beğenmeyebilir; kuru, kenarı küflenmiş diyebilir filan da bulamadım demez; çünkü vardır.

Vermediği zaman ne olacak?

Aç kalacak, susuz kalacak, yorgun, perişan olacak. “—O zaman gerektiği kadarını da alın!” diyor.

Öyle insafsızlık da olmaz. Biz insanoğlu Hz. Âdem’den beri birbirimizle kardeşiz; sen orada çadırın içinde karnın tok yat, akşam kuzuyu kestir, kebabı yaptır, yedin, yattır; ben de burada misafirim, dışarıda açlıktan kıvranayım!.. Demek ki bu da Allah’ın razı geleceği bir şey olmadığından, Peygamber Efendimiz, “Onlardan misafirlik hakkı kadarını vermeseler bile alın!” diyor. Mâkul; çünkü hayat bu, hayatın devam etmesi lazım, alırsın.

Allah bize çok nimetler vermiş. Bizim beldemiz, bizim Türkiye’imiz dünyanın çok güzel yerlerinden birisi. Her şey var! Aynı gün içinde kar yağın yer var, yağmur yağın yer var, güneş olup da denize giren insanların olduğu yer var!

Meyveler kamyon kamyon, sebzeler tümen tümen, yığın yığın, ağaçlar yeşil yeşil, yiyecek var, içecek var, tatlı var, tuzlu var, ekşi var, turşu var... Hiç kimse bir şey vermesin, ben dağda gezeyim; karnımı doyururum!

Ama çölde?

Çölde ağaç da yok. Burada pınardan su içerim. Çölde pınar da yok, dere de yok. Uçsuz bucaksız kumlar, sayılamayacak kadar inişli çıkışlı tepeler. Ne yapacaksın? Kum. İş yürüyecek, hayat devam edecek olduğu için Peygamber Efendimiz o zaman;

“—Bu gibi zor şartlar altında misafire yapması gerektiği ikram kadarını, vermese de alırsınız!” diyor.

b. Rahmetin Mescide İnmesi

Deylemî Ebû Hüreyre RA'dan rivayet ediyor.

Peygamber SAS Efendimiz bildiriyor ki:²

إِذَا نَزَلَتِ الرَّحْمَةُ عَلَى أَهْلِ الْمَسْجِدِ، بَدَأَتْ
بِالْإِمَامِ؛ ثُمَّ أَخَذَتْ

يَمِينًا، ثُمَّ عَطَفَتْ عَلَى الصُّفُوفِ

(الديلمى عن أبي هريرة)

² Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.329, no:1303; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.567, no:20291; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.IV, s.103, no:2870.

RE.64/17 (*İzâ nezeleti'r-rahmetü alâ ehli'l-mescidi, bedeet bi'limâm; sümme ehazet yemînen, sümme atafet ale's-sufûf.*)

(*İzâ nezeleti'r-rahmetü alâ ehli'l-mescidi*)
“Mescid ahâlisinin, mescide gelip namaz kılan cemaatin üzerine Allah'ın rahmeti indiği zaman...”

İner mi? İner?

(*Ve enne'l-mesâcide li'llâh*) “ Bütün mescidler Allah'ın evidir. Allah için bina edilmiştir!”
Hepsi Allah'ın ibadethanesidir, Allah'ın evidir. Mescidler Allah'ın yeryüzünde sevdiği yerlerdir.

Biz; manzaralı yer diye, sefalı yer diye severiz, gönül bağlarız. Aman dere kenarı, aman söğütlü, ağaçlı, çamlı bir yer, aman temiz havalı bir yer, aman meyvelik, ağaçlık, bolluk, bereketlik... bir yer diye biz öyle severiz. Allah-u Teâlâ Hazretleri de yeryüzünde mescidleri, kendisine ibadet edilen yerleri seviyor. Bir yer ibadet edilmekle şeref buluyor.

Onun için mescide Allah'ın rahmeti iner. Çünkü mescide gelenler, Allah'ın evine misafir gelmiş demektir. Ev sahibi de misafirlere ikramda bulunur. Allah'ın ikramı da sonsuzdur; rahmetinin haddi hesabı, hududu yoktur. Osmanlı alimlerinden birisi diyor ki:

Bir lahzada bir fakîr-i bî-ser u pâyi Fermân fermâ-yı mesned-i şâhî eyler

“Allah-u Teâlâ Hazretleri bir fakire nazar-ı rahmetle bir nazar eder, padişah yapar. Bir padişahı da bir anda perişan eder, zindanlara

düşürtür, askerlere boğdurtur.”

Allah'ın hikmetinden sual olunmaz, kahrından korkulur, rahmeti istenir.

Mescide Allah'ın rahmeti iner. Nereye iner önce?

(Izâ nezeleti'r-rahmetu alâ ehli'l-mescidi bedeet bi'l-imâm. “Mesciddeki insanların, mescid ahâlisinin, mescidi dolduran insanların üzerine rahmet indiği zaman, imamdan başlar, önce imam rahmete gark olur. *(Sümme ehazet yemînen)* Sonra imamın sağına geçer.”

İmamdan başlar; İmamın arkasına, tam arkasındakine, arkasındakinden sağına, soluna, önce sağ olmak üzere Allah'ın rahmeti devam eder.

Demek ki ön safta ve imamın arkasında olmak en çok rahmete en evvel nail olmak makamıdır. Tabii önce imama geliyor, imamlık en güzel diyeceğim ama büyüklerimiz imamlıktan korkmuşlardır! Çünkü veballi, mesuliyetli yerdir, en öndür. Allah'ın divanında koca bir kalabalığın önüne geçmişsiniz, onun temsilcisisiniz; gönlünüz sağlam olması lazım, aklınız müstakim olması, duygularınız salim olması lazım, nerede ne yaptığının farkında olmanız lazım, divân-i ilâhiyede olduğunuzu unutmamanız, el pençe divan durmanız, sevgiden, saygıdan, takvâdan, huşudan, hudûdan dopdolu olmanız lazım. Gözünüzün önünde Kâbe-i Müşerrefe olması lazım, Cenâb-ı Hakk'ın size nazar ettiğinden gafil olmamanız lazım. Abdestinizin güzel olması, kıraatinizin güzel olması, her şeyinizin güzel ol-

ması lazım. Sorumlu!

Olmazsa ne olur? Vebal olur!

Müezzinlik kolaydır, çok sevaplıdır. Çünkü “*Allahu ekber... Hayye ale’s-salâh...*” diyorsun, camiye çağırıyorsun, sevap kazanıyorsun. Ama imamlık veballidir. Veballidir ama güzel yaparsa da sevaplıdır. İmamların çok dikkat etmesi lazım.

Önce imamdan başlar, sonra sağına gider. (*Sümme atafet ale’ssufûf*) “Sonra bu minval üzere öteki saflara intikal eder.”

En arkadaki en sonra kalır. Onun için mescide önce gitmek lazım. Mümkünse ezandan önce gitmek lazım. Ezandan önce gidenin ecrine kimse erişemez. Ezandan önce gidenler, daha önceden gidip mescidde oturanlar büyük sevabı alırlar.

İnsan mescidde namaz için oturduğu müddetçe, namazda sayılır, sevabı öyle yazılır. Namaz kılıyor gibi sevabı yazılır. Namazı kılrsa insan yüzüne gözüne bulaştırır. Kolay namaz kılınmaz, Allah’ın huzurunda namaz kılmak kolay bir şey değil! Namaz için beklediği zaman, namazkinden daha kârlı olur. Çünkü mükemmel kılmış gibi sevap alacak! Hâlbuki hakikaten kılrsa kusurlu kılar ama beklediği zaman mükemmel kılmış gibi farz edilip sevabı öyle yazılacağı için o daha [iyi]. Erkenden gidip beklemek, tesbih çekmek, Kur’an okumak dahi iyidir.

Ama millet öyle yapmıyor çünkü hadîs-i şerîfleri bilmiyor! Sevabın kaynağını, sevapları nereden kazanacağını bilemiyor. Camiye geliyor,

tamam; evinden erken çıktı, bastonuna dayana dayana camiye geliyor, caminin şadırvanında oturuyor. Veyahut duvarının dibine bir kütük devirmişler, onun üstüne sıra sıra diziliyorlar. Konuşuyorlar, sohbet ediyorlar; sarı öküzden bahsediyorlar, kara koyundan, boynuzlu koçtan, tavukçuklardan, hindiciklerden bahsediyorlar... Müezzin yukarıdan “Haydin namaza gelin!” dediği zaman içeri öyle giriyorlar. Halbuki önceden girse, çok sevap alacak.

c. Namazı Unutan Kimse

İbn-i Abbas RA’dan; Peygamber Efendimiz’in amcası ve amcazâdesi. Allah ikisine de büyük ikramlarda bulunsun, şefaatine erdiresin.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:³

إِذَا نَسِيَ أَحَدُكُمْ صَلَاةً، فَذَكَرَهَا وَهُوَ فِي صَلَاةٍ
مَكْتُوبَةٍ، فَلْيَبْدَأْ

بِالَّتِي هُوَ فِيهَا، فَإِذَا فَرَغَ، صَلَّى الَّتِي نَسِيَ

(عد. ق. عن ابن عباس)

RE. 64/18 (İzâ nesiye ehadüküm salâten, fezekerehâ ve hüve fî salâtin mektûbetin, felyebde’ bi’lletî hüve fîhâ, feizâ ferağa salla’lletî nesiye.)

³ Beyhakî, *Sünenü’l-Kübrâ*, c.II, s.222, no:3013; İbn-i Adiy, *Kâmil fi’l-Duafâ*, c.V, s.22; Abdullah ibn-i Abbas RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.VII, s.537, no:20144; *Câmiü’l-Ehâdîs*, c.IV, s.105, no:2875.

(*İzâ nesiye ehadüküm salâten*) “Sizden biriniz bir namazı unuttuğu zaman, (*fezekerehâ ve hüve fî salâtin mektûbetin*) sonra bir başka farz namazı kılarken aklına geldiyse, (*felyebde’ bi’lletî hüve fîhâ*) içinde olduğu namazı tamamlasın! (*Feizâ ferağa salle’lletî nesiye*) Onu bitirdikten sonra unutmuş olduğunu kılsın!”

“—Ben bir namaz kılmamıştım ya, hay Allah...”

Aklına birden geldi. Bazen dünya telaşından nadir de olsa bazı kimselerde oluyor:

“—Ya ben bir önceki namazı kılmamıştım, kılacağım demiştim, niyetlenmişim, ama tam o sırada misafir gelmişti, abdest alacağım derken, şöyle derken telaştan unutmuştum.”

Hadîs-i şerîfte Peygamber Efendimiz buyuruyor ki:

عَجِّلُوا بِالصَّلَاةِ قَبْلَ الْفَوْتِ، وَعَجِّلُوا بِالتَّوْبَةِ قَبْلَ
الْمَوْتِ!

(*Accilû bi’s-salâti kable’l-fevt*) “Namazı kaçırmayınız, namazı vaktinde hemen kılın! (*Ve accilû bi’t-tevbeti kable’l-mevt*) Tevbeyi çabuk yapın; çünkü ölüm geliverir, tevbe edemediğinizden göçüverirsiniz.”

Çünkü şeytan kaçırtdırır. Şeytan önce kıldırtdmamak ister. Kıldırtdmamaya muvaffak olamazsa tehir ettirir. Tehir ettirince unutturur, unutturup öyle kıldırtdmaz. Şeytanın oyunları çoktur. Tehir ettirdi mi eline bir fırsat geçiyor, o geçen zaman içinde allem eder kallem eder,

adamın önüne işleri yığar; namazı unutturur, kıldırılmaz. O bakımdan evvel vaktinde kılmak lazım.

Peygamber SAS Efendimiz'e, "Amellerin en faziletlisi hangisidir?" diye sorulduğu zaman:⁴

الصَّلَاةُ لِأَوَّلِ وَقْتِهَا

(ت.ق. عن أم فروة)

(*Es-salâtu li-evveli vaktihâ*) "Ezan okunduğu zaman evvel vaktinde kılınan namazdır."

Geriye kaldı mı sevabı azalır, nuru, ferî azalır, insan ta öteki vakte yaklaştığı zaman ancak kıldı mı, farzı eda etmiş olur ama çok faziletleri de kaçırmış olur. Onun için evvelden kılmaya çalışmak lazım.

İkinci namazı kılarken birincisi aklına geldi, ne yapacak?

Peygamber Efendimiz; "İçindeki, başlamış olduğu namazı bitirsin! İçinde olduğu, veyahut vakti içinde olan namazı tamamlasın. Onu bitirdikten sonra, unutmuş olduğunu kılınsın!" diyor.

d. Dünyalıkta Kendinden Aşağıdakine Bakmak

Ahmed ibn-i Hanbel, Buhârî ve Müslim'in Ebû Hüreyre RA'dan rivayet ettiği hadîs-i şerîf.

⁴ Tirmizî, *Sünen*, c.I, s.286, no:155; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.I, s.434, no:1884; Şeybânî, *el-Âhâd ve'l-Mesânî*, c.V, s.521, no:3373; Ümm-ü Ferve RA'dan.

Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:⁵

إِذَا نَظَرَ أَحَدُكُمْ إِلَى مَنْ فَضَّلَ عَلَيْهِ فِي الْمَالِ
وَالْخُلُقِ، فَلْيَنْظُرْ إِلَى

مَنْ هُوَ أَسْفَلَ مِنْهُ

(حم.خ.م.ق. عن أبي هريرة)

RE. 64/19 (*İzâ nazara ehadüküm ilâ men fuddîle aleyhi fi'l-mâli ve'l-halkı, felyenzur ilâ men hüve esfele minhü.*)

(*İzâ nazara ehadüküm ilâ men fuddîle aleyhi fi'l-mâli ve'l-halkı*) “Sizden biriniz kendisinden malca ve yaradılışça daha üstün kılınmış olan bir kimseye baktığı zaman, (*felyenzur ilâ men hüve esfele minhü*) kendisinden daha aşağı olana baksın!”

Şu daha zengin, daha yakışıklı, boylu, poslu, sıhhatli, afiyetli, hilkatçe, simaca güzel... İnsanda bir burukluk olur. O kendisinden daha zengin, daha güzel, daha sıhhatli...

Bunun çaresi ne?

Bu sefer kendisinden daha aşağı olanları düşünsün!

⁵ Buhârî, *Sahîh*, c.XX, s.138, no:6009; Müslim, *Sahîh*, c.XIV, s.212, no:5263; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.314, no:8132; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.273, no:10284; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.II, s.489, no:712; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.VII, s.233; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.XI, s.135, no:6261; Taberânî, *Müsnedü's-Şâmiyyîn*, c.IV, s.280, no:3289; Temmâmü'r-Râzî, *Fevâid*, c.III, s.35, no:1034; İbni Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.VIII, s.374; Ebû Hüreyre RA'dan.

“—El-hamdü lillâh, o benden zengin ama hiç olmazsa benim de hiçbir ihtiyacım yok. El-hamdü lillâh, borcum yok, kazancım iyi, evim var, çoluk çocuğum var, bugünkü hâlime çok şükür. Falanca kimsenin evi de yok. Şu anda fabrikadan da çıkarttılar, işsiz... Başında da dokuz tane çocuk, onları nasıl geçindireceğim diye zavallı uğraşıp duruyor. Kış gününde yakacağı yok...”

İnsan aşağısına, kendisinden daha aşağıdakine bakınca o zaman rahatlar, insafa gelir.

Evet, o senden daha zengin ama senden daha aşağıları da var! İnsanın şükrünün artması için böyle yapması lazım. Kendisinin sahip olduğu nimetlere, izzetlere, ikramlara, Allah'ın verdiği ihsanlara sahip olmayan nice insan olduğunu düşünmesi lazım. O zaman rahatlar. “Elhamdü-lillah, gene Allah bana şunu şunu vermiş, hamd ü senâlar olsun.” diye, içinde olduğu nimetleri düşünüp böylece hamd ü senâ etmesi, şükretmesi uygun olur.

Biliyorsunuz insanlar arasındaki bütün çekişmeler, çatışmalar, kavgalar, öldürmeler, yağmalamalar, savaşlar; paradan, puldan, zenginlikten çıkıyor. Bir yerde petrol varsa orada kıyamet kopuyor.

Zenginlik varsa bütün devletler üşüşüyor. Veyahut falanca yer zengin, komşu ülkeler fakirse oradan oraya hücum oluyor, hırsızlık, yağmalama oluyor. Hep bu şeylerden oluyor.

Müslüman olarak, biz dünyaya imtihan için geldik, ne yapacağız?

Biz yaptığımız her işin Allah tarafından görüldüğünü ve ahirette de hesabının sorulacağını bilerek dünya ehli başka insanlar gibi hareket etmeyeceğiz, ölçülü hareket edeceğiz. Yaptığımız şeyi düşünmeyeceğiz:

“—Evet ama ben onun malına el uzatamam, yağmalayamam, haram yiyemem. Eh Allah bana da verir, Allah’a dua ederim...”

İslâm’ın müslümana verdiği hal başka türdür.

Avrupa’da kapitalizm denilen sermaye sahibi olmak ve parayı toplayıp büyük endüstri tesisleri kurup, büyük paralar kazanmak, zenginleşmek; arkasından neyi meydana çıkarttı? Komünizmi!

“—Komünizmi dünyaya kim belâ olarak sardırdı?”

Kapitalist ülkeler!

“—Nasıl sardırdılar?”

Zengin, parayı kazandı; malikâne yaptı, köşk yaptı, rahatına baktı, öteki insanları kamçıyla köle gibi kullandı. Amerika’da böyle, Avrupa’da böyle, köle gibi kullandılar, zincirle kullandılar. Adamları tarlalarda birbirlerine ayaklarından halkalarla, zincirlerle bağlı olarak şakır şakır kamçıyla, tabancayla kullandılar.

“—Neden?”

Tarlada şeker kamışı ekilecek, biçilecek, satılacak; ağa, patron daha zengin olacak!

“—Bunlar?..”

Bunlar ölsün, ayakları yara olsun, hastalansınlar vs. Kimsenin aldıracağı yok!

“—Bu neyi meydana getirdi?”

Kapitaliste karşı, sermaye sahibi insafsız zengine karşı hınç meydana getirdi. Aşağıdaki sefil insanları patlattı, onlar da komünizm ideolojisini benimsediler. Dünyanın başına uzun zaman bir dert olarak. Nice nice hanedanlar yıkıldı, nice nice ihtilaller yapıldı, nice nice insanlar sokaklarda sürüklendi, leşlerini köpekler, kargalar yedi... Dünyada çok şeyler oldu.

Neden? Bu hınçlı, insafsız, imansız; ötekisi de hırslı, vicdansız, merhametsiz! İki zıtlıktan, muazzam kutupluktan milletin başına belâlar çıktı.

İslâm ülkelerinde olmamış. Bir hurmayı bir o emmiş, bir o emmiş, bir o emmiş de üzerine giyinecek elbisesi bulunmamış da kendisi sabahleyin namaza gelirken örtüyü bürünmüş, namaz kılmış, çabuk hemen evine dönmüş:

“—Hanım sen de bürün, bürünmeden namaz kılınmaz, sen de namazını kaçırma!” diye, setr-i avret olmayınca namaz olmuyor diye bir örtüyle iki insan, karı koca ibadetlerini ancak öyle yapabilmişler. Sefalet çekmişler ama kavga etmemişler.

Neden?

İman var, insaf var! Helal kazanmak, helal yemek istiyorlar, haramı istemiyorlar. Başkasının malında gözü yok. Fakir de olsa gözü tok oluyor; çalışıyor, kazanıyor, onu yemeyi tercih ediyor. Nâhak yere geleni istemiyor, eliyle itiyor.

Avrupa yapmamıştır, zengini İslâm'ın emrettiği

şekilde hareket etmemiştir. Kapitalizm, insanları sermayeye ve sermaye sahibi patronlara esir etmiştir. Komünizm de insanları topluma, bâtıl bir ideolojiye esir etmiştir. İkisi de insanlığa mutluluğu getirememiştir.

İnsanlığa mutluluğu getirecek olan, getirmiş olan, fiilen göstermiş olan İslâm'dır, imandır. İslâm dini çok mahrumiyetli bir yere gelmiştir; oranın insanlarını dünyanın en kıymetli insanları haline getirmiştir. En cahil kavme gelmiştir, cahiliye çağı yaşayan; çocuklarını, kız çocuklarını diri diri toprağa gömen bir kavme gelmiştir; onlardan en merhametli insanlar, en ahlâklı, en dürüst, en faziletli insanlar çıkmıştır.

En bilgisiz, okuma yazma bilmeyen kavme gelmiştir; dünyanın cihan durdukça adı hürmetle anılacak alimleri onların arasından çıkmıştır. En kavgacı kavminin arasına gelmiştir; o kabile o kabileye hücum eder, malını ve çoluk çocuğunu yağmalar, esir eder; en güzel kardeşliği tahakkuk ettirmiştir. İslâm kardeşliği; birbiri için yemeyen, yediren, kendisi mahrum kalan, veren, merhamet eden, fedakârlık eden, îsâr eden kardeşlik!

Kur'ân-ı Kerîm'de:

وَيُؤْتِرُونَ عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ

(الحشر: ٩)

(Ve yû'sirûne alâ enfüsihim ve lev kâne bihim hasâsah) “Kendileri muhtaç olsalar, ihtiyaç içinde kıvransalar bile, kardeşlerini tercih

ederler de, o ihtiyaç duydukları maddeleri kendileri almazlar, kardeşlerine verirler.” (Haşr, 59/9)

Kendisinin ihtiyacı varken arkadaşına veriyor; İslâm, kendisi kıvranırken ona veren insanlar meydana getirmiştir. Ve İslâm âlemi bu zihniyetle mutlu olmuştur, zengin olmuştur, müreffeh olmuştur. Cihan, insanlık mutluluğu tanımıştır, görmüştür.

“—Sonra niye müslümanlar geri kaldı?”

Onu, tarihi iyi bir şekilde okursan çok iyi anlarsın! Avrupa'nın fitnecileri gitmişlerdir, Moğolistan'ı kışkırtmışlardır. Moğol müşrikleri İslâm âlemine hücum etmişlerdir, şehirleri yaka yıka Bağdat'a kadar gelmişlerdir, Bağdat'ın nehirlerinden kan akmıştır, su yerine kıpkızıl kan akmıştır! Kütüphanelerdeki bütün kitapları suya atmışlardır, mürekkeplerinden sular simsiyah akmıştır. Moğol istilası İslâm âlemini mahvetmiştir. Bir asır, iki asır bu felaket, bu tırpanlama...

Meselâ Gazne şehrine gelmişler, Gazne şehrini yakmışlar yıkmışlar. Artık Gazne şehri ikinci bir yerde, yedi kilometre aşağıda kurulmuş, eski yerinde kurulamamış.

Neden? Moğollar yaktı. Orta Asya'nın şehirleri, bugünkü Afganistan'ın, bugünkü İran'ın şehirleri, bugünkü Türkiye'nin Sivas'ı... hep yakılmış, yıkılmıştır, harabeye dönmüştür!

Ondan sonra bir Haçlı belası gelmiştir. O Haçlılar da yakmışlar, yıkmışlar, kesmişler, öldürmüşlerdir. Hatta komutanları insan eti,

müslümanın etini pişirip yemişlerdir! Tarih kitapları yazıyor! “Ben bunun için bu sefere çıktım.” diye müslümanı kebab edip yemiştir. İftira değil tarih kitapları yazıyor, kendileri yazıyorlar. Zevkle, hınçla yemişlerdir. O bela öyle olmuştur.

Şarktan, garptan darbeler, musibetler, felâketler... Hala da görüyorsunuz; Bosna Hersekli kardeşlerimizin ne suçu var. Hiçbir suçu yok. Yan yana oturdukları komşuları mallarını yağmaladılar, kendilerini öldürdüler, kızlarına kadınlarına tasallut ettiler, cihanın Yirminci Yüzyıl’da, insanlığın daha beş paralık bir ilerleme yapmadığını, hayvanlar kadar, ormandaki vahşiler kadar vahşi olduğunu gösterdiler.

Neresi medeniyet, nerede insanlık, hani Yirminci Yüzyıl’a kadarki çalışmalar, hani tarihten ibret alma?

Ne ibret alması, hınç var!

Yunanlı bakanlar diyar diyar geziyorlar, aleyhimizde sözlerine, konuşmalarına bakın. Ermeniler’e bakın, organ satıyor.

Organları nereden buluyorlar?

Böbrek, kalp, damar, göz... Öldürdüğü müslümanların organlarını kesip kesip satıyor. Gazetelerde vardı: Ermeniler dünyanın orasına burasına organ satıyorlar!

Nereden? Kestikleri Azeri kardeşlerimizin parçalarını satıyorlar. Bosna-Hersek’teki anası-babası ölmüş zavallı yavruları alıp evlerine

hizmetçi götürüyorlar. Hristiyan yapacaklar, hristiyan yetiştirmek için alıp götürüyorlar! Aynı vahşet devam ediyor!

“—Niye oluyor, biz müslümanız da, Allah’ın gösterdiği doğru yolda yürüyen insanlarız da bu niye oluyor?” dersiniz:

Biz Allah’a inanmış mü’min kullarız, ama Allah’ın emrini tutan bir ümmet olmadığımız için bu belâlar geliyor!

Kur’ân-ı Kerîm’de Allah ne diyor?

وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا

(آل عمران: ۱۰۳)

(*Va’tesimû bi-habli’llâhi cemîan ve lâ teferrakû*) “Allah’ın ipine sımsıkı sarılın hâ, ayrılmayın!” (Âl-i İmran, 3/103)

وَلَا تَنَازَعُوا فَتَفْشَلُوا وَتَذْهَبَ رِيحُكُمْ

(الأنفال: ٤٦)

(*Ve lâ tenâzeû fetefşelû ve tezhebe rîhuküm*) “Tefrikaya, ihtilafa düşmeyin; sonra feriniz kaçır, gücünüz kuvvetiniz kalmaz, başınıza belâlar gelir!” (Enfal, 8/46)

Müslümanlar tefrika hâlinde!

“—Osmanlı Devleti zamanında Suriye bizimle beraber miydi?”

Berberdi, Şam eyaletimizdi.

“—Bağdat bizimle beraber miydi?”

Berberdi, Bağdat vilayetimizdi, oraya vali gönderiyorduk. “—Mısır bizimle beraber miydi?”

Berberdi. Daha başka yerler, Suudi Arabistan vs. Bizimle beraberdi. Şimdi ne oldu? Parça parça...

Sen parça parça olursan, parça parça olmakla da yetinmeyip Irak Kuveyt’e, İran’a saldırırsa, falanca şehir filanca şehre saldırırsa, filanca ülke filanca ülkeye saldırırsa böyle olur.

Aynı ülkenin içinde; Mısır’ı görüyorsunuz. Haberlerde; “—Radikal dincilerden iki tanesi daha öldürüldü.” Cezayir için;

“—Cezayir’de şu kadar radikal dinci öldürülmüş.”

Radikal: Kökten, sağlam, has Müslümanlığı isteyen insanlar demek. Bozuk değil de, sapasağlam Kur’ân-ı Kerîm yolunu isteyen insanlar demek.

Ordu muhakeme ediyor, öldürüyor. Fransa orada hâkim olduğu zaman yaptığı katliamı orada ordu yapıyor. Muhakeme ediyor, öldürüyor. Seçimle seçildiler, halk seçti. Ordu el koydu. Hani demokrasi, hani insanların fikirlerine saygı, hani ekseriyetin dediğinin olması?

Bunlar, içimizde de tefrika olduğunu gösteriyor, dışımızda da, hudutların dışındaki öteki insanlarla da çeşitli itilaflar olduğunu gösteriyor.

Suriye’nin haritalarına bakın, Hatay onların yerinde gösteriliyor! Bizi davet ettiler, 15-20 sene önce Libya’ya gittik. Libya’da Kaddafi’nin karargâhını vs. gezdirdiler. Orada bir harita

gördük, İslâm âlemi haritası; Suriye'nin hududu yukarıdan dümdüz İskenderun Körfezi'ne gelmiş, canımız sıkıldı! Elimize mürekkepli kalemi aldık, burası Türkiye'dir diye Hatay vilayetini aşağı kadar çizdik. Sonra geldiler, haritadaki değişikliği gördüler, bir şey diyemediler. Bizim yaptığımız belli, besbelli ki biz yapmışız. Bir şey diyemediler.

Sen orayı niye Suriye'ye ait gösteriyorsun?

Suriye zaten buranıydı. Farkı yoktu ki, kardeşlik. Hududun öbür tarafında aynı aşiretin arazisi ve bir bölüğü, bu tarafında aynı aşiretin bir bölüğü var. Ta Lazkiye'ye kadar hudutta, huduttan aşağı bir sürü Türk köyü var. Bizim memlekette de bir sürü Arap, Arapça konuşan, Arap asıllı vatandaşlarımız var. Kardeşiz; Arap olsun, Kürt olsun, Türk olsun; asırlarca yaşamışız.

Bu ayrılık niye, niye bu ayrılık?

İşte onlardan dolayı bu belâlar başa geldi. Mademki *Lâ ilâhe illallah* diyoruz, mademki Kur'ân-ı Kerîm'e inanıyoruz; Allah-u Teâlâ Hazretleri bizi, Kur'ân-ı Kerîm'in ahkâmına da uymaya muvaffak eylesin... Mademki Rasûlüllah SAS Efendimizdir, Peygamberimizdir, rehberimiz, önderimizdir; biz onun sünnetine sarılarak yaşamak istiyoruz, diyoruz, bid'atlerden uzak durmak istiyoruz. O halde onun emirlerini tutmamız, o yolda yürümemiz lazım.

Yürümeyince, bir yürümezsin; "Hem ben Allah'ın emrini tutmadım hem de başıma bir bela gelmedi." dersin. Bir daha gene bir kusur işlersin, yine; "Yine ben bir günah işledim,

başıma bir bela gelmedi.” dersin. Bir daha bir şey yaparsın; “Gene bir şey olmuyor.” sanırsın. Birikir, sonra bir belâ gelir!..

Selin yukarıdan damla damla sularla birikip de dağdan geldiği zaman, aşağıda arabaları üst üste katıp, insanları önüne alıp kaç tanesini boğarak ne kadar ovaları sular altında bırakarak şu kadar felâkete sebep olduğu gibi büyük bir felaket olur!

Neden?

Senin o günahların birikti de sel oldu, bu diyarı o günahların seli aldı götürdü, denilebilir. Sen Allahu Teâlâ hazretlerinin âyet-i kerîmesini duymadın mı?

فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ. وَمَنْ يَعْمَلْ
مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ

(الزلزال: ۸-۷)

(Femen ya'mel miskàle zerretin hayran yerah. Ve men ya'mel miskàle zerretin şerren yerah.)
“Kim zerre ağırlığında bir suç işlerse, günah işlerse, onun karşılığını görecek. Kim de zerre ağırlığında bir hayır işlerse, onun mükâfatını görecek!” (Zilzâl, 99/7-8)

Hem dünyada hem ahirette! Günah işleyenin vebali, cezası dünyada da gelir! Allah onu kahreder âhir; işin sonunda, kahreder ve cezasını verir ve ibretiâlem eder.

Demek ki Allah kâfirlere iflah ettirmiyormuş,

yanına koymuyormuş! Hani Firavun, hani Nemrut, hani Şeddad, hani Karun? Bir müddet zenginlerdi, bir müddet saltanatları vardı. Sonları ne oldu? Allah cezaları göstermedi mi?

Hani Âd kavmi, hani Semud, hani Lût kavmi?..

O günahları işlediler, işlediler... Bir gün işlediler, iki gün işledir ama sonra yerin dibine batırılmadılar mı?

Hani Pompei, hani Sodom-Gomore?

Demek ki Allah bu dünyada da cezasını veriyor, ahirette de veriyor. Ne zaman veriyor?

İhmal etmiyor, ihmal yok, Allah'ın işinde ihmal olmaz! Her şeyi kâmindir, her şeyi tamdır. "İhmal" derler, mühlet veriyor. Belki tevbe ederler diye, tevbe etmelerine fırsat olsun diye rahmetinden, günahkârların cezasını günahı işlediği zaman pattadak vermiyor.

O halde bir insan bir hata, bir günah işledi mi birden cezası gelmiyor diye cezanın birden gelmemesine aldanmamalı! Bilakis korkmalı! "Eyvah, eyvah, demek ki birikiyor, demek ki büyük bir felaket tarzında kafamda patlayacak, enseme boza pişecek!" diye korkmalı, secde-i Rahman'a kapanmalı, gözlerinden yaşlar akıtmalı! "Aman yâ Rabbi!" diye tevbe ve istiğfar eylemeli. Yoksa ihmal yoktur; zalim bir gün mutlaka dünyada da ahirette de belasını, cezasını çeker:

Zâlimlere bir gün dedirir Hazret-i Mevlâ Tallâhi lekad âsereke'llâhu aleynâ...

Kim zulmetmişse sonunda pişman olur! Yusuf

AS'ın kardeşleri sonunda nasıl geldiler Yusuf AS'ın önünde secde ettiler, özür dilediler, mahcup oldular. "Allah seni seçmiş, hata eden biziz, affet!.." demek zorunda kaldılar. Öyle olur. Onlar ibrettir.

Allah Kur'ân-ı Kerîm'de niye onları anlatıyor? İbret alalım diye!

Hadislerden sebep nedir? Kur'ân-ı Kerîm âyetlerindeki kıssalardan sebep nedir? İbret almak içindir, kıssadan hisse almak, ibret almak içindir.

e. Babası Evlâdına Sevgiyle Bakarsa...

Taberânî, İbn-i Abbas RA'dan rivayet etmiş. Babası sağ olan evlatlar için önemli bir hadîs-i şerîf!

Peygamber Efendimiz SAS diyor ki:⁶

إِذَا نَظَرَ الْوَالِدُ إِلَى وَلَدِهِ نَظْرَةً، كَانَ لِلْوَلَدِ عَدْلٌ

:عِتْقٍ نَسَمَةٍ؛ قِيلَ

يَا رَسُولَ اللَّهِ، وَإِنْ نَظَرَ ثَلَاثِمِائَةَ وَسِتِّينَ نَظْرَةً؟

قَالَ: اللَّهُ أَكْبَرُ

(طب. عن ابن عباس)

⁶ Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XI, s.239, no:11608; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VI, s.186, no:7857; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VIII, s.283, no:8646; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.321, no:1272; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.VIII, s.286, no:13487; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XVI, s.473, no:45507; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.IV, s.108, no:2882.

RE. 65/1 (*İzâ nazara'l-vâlidü veledihî nazraten, kâne li'l-veledi adle itki nesemetin; kîle: Yâ rasûla'llâh, ve in nazara selâse mietin ve sittîne nazraten? Kâle: Allâhu ekber.*)

(*İzâ nazara'l-vâlidü veledihî nazraten*) “Baba evladına memnunlukla bir bakış baktığı zaman, evlat için bir köle âzad etmek kadar sevap hâsıl olur!”

Nasıl bakış? Sevgiyle bakış, teşekkürle, memnunlukla bakış.

Babası evladına bir severek baktı mı:

“—Aferin bizim oğlana, maşallah, iyi yetişmiş, sevdim, güzel iş yaptı. Hem müslüman, namazında niyazında mâşaallah, hem de başarılı...” vs. filan.

Babası memnun, severek bakıyor.

“—Severek bir baktı mı, bir bakışında evlada bir köle âzad etmiş kadar sevap hâsıl olur!”

Neseme, köle demek. Bir köleyi âzad etmek kadar sevap hâsıl olur.

Efendimiz’in etrafında sahabesi var, sözlerini dinliyorlar, hemen merak ediyorlar. (*Kîle*) Denildi ki:

(*Yâ rasûla'llâh, ve in nazara selâse mietin ve sittîne nazraten?*) “Ey Allah’ın elçisi, eğer üç yüz altmış defa bakarsa?..”

Çocuk babasının yanında, baba çocuğunun evinde; kapıdan girdi baktı, çıktı baktı, mutfağa gitti baktı, geldi baktı, bahçeye çıktı baktı, bakkala gitti geldi baktı... Üç yüz altmış defa

bakarsa ne olacak? Bir defada bir köle âzad oluyordu, çok bakarsa ne olacak?

(Kàle) Rasûlüllah Efendimiz buyurdu ki: (*Allahu ekber*) “Allah en büyüktür!”

“—Ne kadar bakarsa, o kadar köle âzad etmek gibi olur. Allah büyükler büyüğüdür, verir. Ne mutlu o gence! Ne mutlu! Ne kadar büyük mükâfat!” demek.

(*Allahu ekber*) “Allah en büyüktür!” diye cevap vermiş.

Sahâbe-i kirâm *Allahu ekber*’i ne zaman derlerdi?

Çok hayret edilecek, çok hoşlarına giden bir şey olduğu zaman, yüksek sesle *Allahu ekber* diye bağırırlardı. Peygamber Efendimiz’e de “Baba evladına 360 defa bakarsa?..” deyince, o da (*Allahu ekber*) demiş, “Mâşaallah, o kadar sevabı alacak!” demek.

Allah kâdirdir! Bir geceye bin ayın sevabını veren Allah...

لَيْلَةُ الْقَدْرِ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ

(القدر: ٣)

(*Leyletü’l-kadri hayrun min elfi şehrin*) “Kadir Gecesi bin aydan daha hayırlıdır.” (Kadir, 97/3) buyuruyor.

Bir geceye bin aydan daha büyük sevap, hayırlılık vermeye kâdir olan Allah; bir bakışa bir köle âzad etmiş sevabı vermeye kâdir olan

Allah, 360 defa baksa 360 köle âzad etmiş sevabını vermeye kâdir değil mi?

Kâdirdir, *Allahu ekber...* Daha fazlasına da kâdirdir.

Muhterem kardeşlerim! Bu neyi gösteriyor?

Baba evladından hoşnut olursa, evlat çok kazançlı çıkıyor. O halde evlatlar babasına güzel evlatlık yapsınlar; iyi hizmet etsinler, hürmetkâr olsunlar, gönlünü almaya çalışsınlar. Kendisine babasının severek bakmasını sağlamaya çalışsınlar, sevgi gözüyle görmesini, memnunlukla bakmasını sağlamaya çalışsınlar. Bunun için ne yapmak gerekiyorsa yapsınlar. Şeker mi alacaklar, çikolata mı alacaklar, horoz şekeri mi, elma şekeri mi, mest mi alacaklar, mendil mi, hırka mı, takke mi, yün çorap mı alacaklar... Babalarının durumunu evlatlar kendileri bilir; ne yapıp yapıp bir şeyler yapacak, o sevgiyi kazanacak!

Biz el-hamdü lillâh, her sabah okula giderken giyinirdik, çantamızı hazırlardık, çıkarken büyüklerimizin elini öper öyle çıkardık. Çıkarken duasını alırdık. Gelince bir el öperdik, bir duasını alırdık filan. Bizim evde bir el öpme merasimi vardı. O büyüklerin dualarının büyük faydaları vardır.

f. Namazda Uykulayan Kimse

İmam Malik, İmam Ahmed ibn-i Hanbel, İmam Buhârî, Müslim, Ebû Dâvud, Tirmizî, İbn-i Mâce, İbn-i Hibban ve sâir kaynaklar Hz. Aişe-i Sıddîka Validemiz'den rivayet etmişler. Söyleyen Peygamber Efendimiz; rivayet eden Peygamber

Efendimiz'in mübarek zevcesi, müslümanların annesi, Hz. Aişe validemiz.

Hız. Aişe Validemizi nümune olarak arz ederim: Hz. Aişe-i Sıddıka Validemiz genç bir kadındı. Peygamber Efendimiz'in genç zevcelerindedir. Peygamber Efendimiz'in çok kabiliyetli, alim zevcesidir. Her şeyi bilirdi; fıkıh bilirdi, tefsir, hadîs-i şerîf, hatta tıp bilirdi. Tıbbı, tedaviyi çok iyi bilirmiş.

Bazı bilgiç kadınlar vardır, bizim bugün de böyle. Meselâ kadın çıkıkçı oluyor; doktorların yapamadığı şeyi, bakıyorsun, tahsil görmediği halde --doktorlar darılmasın da— becerikli kadın, kırığı çıkığı yerli yerine oturtup gayet güzel yapabiliyor.

Peygamber Efendimiz'in zevcesi Aişe-i Sıddıka Vâlidemiz rivayet etmiş. Efendimiz buyurmuş ki:⁷

إِذَا نَعَسَ أَحَدُكُمْ فِي الصَّلَاةِ، فَلْيَرْقُدْ حَتَّى يَذْهَبَ
عَنْهُ النَّوْمُ، فَإِنَّ

أَحَدَكُمْ إِذَا صَلَّى وَهُوَ نَاعِسٌ، لَ يَدْرِي لَعَلَّهُ يَذْهَبُ
يَسْتَغْفِرُ فَيَسُبُّ نَفْسَهُ

(مالك، ق. د. ت. ه. عن عائشة)

⁷ Müslim, *Sahîh*, c.IV, s.193, no:1309; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.IV, s.75, no:1115; Mâlik, *Müsned-i Muvatta'*. cl, s.220, no:744; Hatîb-i Bağdâdî, *el-Fakîh ve'lMütefakkih*, c.III, s.35, no:921; Hz. Aişe RA'dan.

RE. 65/2 (*İzâ nease ehadüküm fi's-salâh; felyerkud hattâ yezhebe anhü'n-nevmü; feinne ehadeküm izâ sallâ ve hüve nâisün, lâ yedrî leallehü yezhebu yestağfiru, feyesübbü nefsehû.*)

(*İzâ nease ehadüküm fi's-salâh, fe'l-yerkud hattâ yezhebe anhü'n-nevmü*) “Sizden biriniz namazda uyuklarsa, uyursa uykusu geçinceye kadar çekilsin, bir kenara uyusun!”

Bazen uyuklama durumu oluyor. Farz namazda nereye çekilecek, farz namazı cemaatle kılması lazım; anlaşılıyor ki farz namazlarda değil de nafil namazlar var ya sevaplı, gece namazı vs.

“—Ben şu sevabı da kaçırmayayım...” diye namaza geliyor ama uyukluyor, kaç rekât kıldığını bilmiyor, hay Allah yeniden başlıyor vs.

Herhalde gece namazı gibi farz olmayan namazlar.

“—Bir namazda uyukladığı zaman uykusu geçinceye kadar yatsın, uyusun. Uykulu uykulu kılmaya çalışacağına, uykusu geçinceye kadar yatsın, uyusun!”

(*Feinne ehadeküm izâ sallâ ve hüve nâisün, lâ yedrî leâllehü yezhebu yestağfiru, feyesübbü nefsehû*) “Çünkü sizden biriniz uyukluyken namaz kılsa, bilemez ki... Tevbe ve istiğfar etmeye niyet eder, dua etmeye kalkar, belki uykuda nefsine küfretme, sebbetme, ters cümleler kullanma durumuna düşebilir. Ne söyleyeceğini bilemez, kendi aleyhine sözler söyleyebilir. Onun için uykusu geçsin!”

Namazda olunca, zikirde de böyledir. Zikri yapacağım diye yatsıdan sonra seccadesine oturuyor, uyukluyor:

“—Hay Allah, nerede kalmıştım...”

Elinden tesbihi düşüyor, yeniden alıyor filan.

Ne yapacak? Biraz dinlenecek, keyfi, neşesi yerine geldiği zaman kalkacak, ibadetini neşeli neşeli yapacak, şen şen, canlı canlı, diri diri yapacak. Uykulu uykulu, ne yaptığını, ne söylediğini bilmeden namaz kılmak, zikretmek uygun olmuyor. Hadîs-i şerîften o anlaşılıyor.

İnsanın normal olarak ne zaman uyuyacağını, ne zaman uyanık olacağını da planlaması lazım. Hadi özel durumlar oluyor: Mesela biz dün Afyon’daydık, paldır küldür 435 km yolu geldik. Akşam Erenköy’de vaaza yetiştik. Hani seyahatte vs. biz uyuklasak, kimse bizi ayıplamaz; çünkü seyahatten geldik. Ama normal olarak bir insanın da ne zaman uyuyacağını, ne zaman uyanacağını bilmesi lazım.

Ben size bu hususta bir prensip de söyleyeyim: Yatsı namazından sonra hemen uyumaya gayret edin! Efendimiz’in tavsiyesi böyledir. Yatsıdan sonra çok oyalanmayın!

“—Hocam televizyon var, Galatasaray maçı var, şampiyonluk var...”

Bırakın bu işleri. Yatsıdan sonra çabuk uyumaya gayret edin, teheccüd vaktinde kalkmaya gayret edin! Çünkü gecenin teheccüd vakti çok mübarek bir vakittir; göğün kapılarının açıldığı zamandır, Allah’ın kullarına:

“—Yok mu bir şey isteyen; haydi istesin, istediğini vereceğim!” diye kendisinin teşvik ettiği zamandır.

Gecenin o vaktini kaçırmamak, sabah namazını kılmak lazım.

Peygamber Efendimiz sabah namazından sonra uyumayı da tavsiye etmiyor. Ben bazen dayanamıyorum; midem ağrıyor, hasta oluyorum veya gece yolculuk yapmış oluyoruz, iki buçukta, üçte yatmış oluyoruz vs. Yatıyorum.

İşin doğrusu hani yapmadığı şeyi başkasına söylemek durumu değil; sünnet-i seniyye olan durumunu söylüyorum. Peygamber SAS Efendimiz, sabah namazından sonra insanın çalışmaya gitmesini tavsiye ediyor. Uyumayı tavsiye etmiyor. O halde nasıl yapacaksak dedelerimizin yaptığı bu planı, programı uygulamaya çalışalım.

Şimdi sabahleyin işe gidilmiyor, herkes uyuyor. Neden?

Gece televizyon seyretti, saat birde, ikide yattı. Güzel film vardı, haber vardı, maç vardı, boks vardı... derken gece uyumuyorlar. Eğer sabah namazını kılıyorsa kıldıktan sonra hemen yatağa yatıyor; saat 10.00’a, 11.00’e kadar uyuyor. Hatta bazılarını duyuyoruz: Yatıyorlarmış, öğle geçiyormuş, ikindi kalkıyormuş!

Tersine döndü, gündüzler gece oldu. İş tamamen tersine döndü. Böylelerini de duyuyoruz. Gece poker oynuyormuş; al papazı, ver kızı, çat çut, pat küt derken gündüz uyuyormuş. Böylelerini duyuyoruz. Genel müdür işe gelmiyor. Saat

10.00-11.00 olmuş, ortada yok! Niye?

Genel müdür, kim hesap soracak!?! Kimse hesap sormuyor. Ama Allah soracak!

Neden? Geceleyin toplandılar, öteki müdürlerle poker oynadılar, hanımlar da vardı vs. Ondan sonra gündüzün yarısı gidiyor. Öyle olmayacak. İş ve ticaret hayatı erkenden başlayacak.

Bir ara bizim üniversite bizi görevlendirdi, tetkikat yapmaya Almanya'ya gittik. Küçük çocuğumuzu da götürdük, onu da Türk okuluna ilkokula kaydettik, oraya gidip geliyordu. Emin olun, Türk okuluna hava kapkara karanlıkken servise bindiriyorduk, öyle gidiyordu! Erken, erken gidiyordu! İşçilerimiz işe öyle gidiyorlar ki sabah namazı vakti girmeden gidiyorlar, orada kılıyorlar. Almanlar çalışmaya erken başlıyor; bizimkiler gibi değil, tıkır tıkır. Pazar günü bakıyorsun, ortada kimse yok!

Neden? Yarın iş günü, sokaklar tenhalaşıveriyor.

Bizde geceleyin Galatasaray bir şampiyonluk kazanıyor, sabaha kadar korna seslerinden, bağırıttan, çağırıttan millet sanki Sırat'ı geçmiş de cenneti kazanmış gibi bayram yapıyor! Deliye her gün bayram demişler, gecesi gündüzü de bayram! Öyle olmaz!

Alman ne zaman çalışacağını biliyor. İzni olduğu zamanda “Şu kadar daha fazla saat çalışacağız, ihtiyaç var!” diyorlar, o kadar daha fazla çalışıyorlar.

Biz sanki çok zengin bir milletmişiz gibi, çalışmaya ihtiyacımız yokmuş gibi, cumartesinin

yarım gününü de kaldırdık; millet haftanın iki günü keyif yapıyor. Cumartesi ve pazar günü çalışmıyor. Sâir günlerde onda, on buçukta giderse ne olur?

Suudi Arabistan'da bir arkadaşımız Avrupalılar'ın yapmış olduğu istatistiği incelemiş. Keşke yazsaydım, rakamlar iyi hatırımda kalsaydı. Suudi Arabistan'da memur, verimli olarak 46 dakika çalışıyormuş. Suud'da bir memurun bir günlük yaptığı işi, tam çalışan biri 46 dakikada yaparmış, o işi bir güne yayıyor.

Yatıyor, dairesinde uyuyor. Bizim Türkiye'de tam çalışması dört saatmiş. Bizim de tam verimli değil.

Kaç saatti? Sekiz-dokuz saatti, demek ki fire veriyoruz.

Daha başka ülkeleri sayıyor derece derece; maalesef en verimsiz çalışan, en az çalışan yine geri kalmış ülkeler. En çok çalışan, ileri ülkeler! Halbuki artık ilerlemiş; rahatlasın, nasıl olsa ilerdeyim diye yan gelip yatsın... Hayır, tersine olması lazımken ilerleyen daha çok çalışıyor, daha ileri gidiyor; gerileyen daha az çalışıyor, daha geriye kalıyor!

O rakamları, inşaallah bir daha sorayım da, onun kupürü mü var, nesi varsa keselim alalım. Bir daha tam söyleyeyim.

Dehşete düştüm! İslâm ülkelerinde sekiz saat mesaide 45 dakikaya sığacak kadar iş yapıyorsa yazık! O aldığı para haram, helal değil! Çalışmıyor, memur vazifesini yapmıyor. Gidiyorsun, "Yarın gel." diyor. Şimdi yap!

Şimdi çay içiyor, şimdi çay içecek. Bacağını öteki masaya uzatmış, oturuyor, arkadaşıyla sohbet ediyor. “Yarın gel, öbür gün gel...” filan. Bizde böyle!

Ben Almanya’da bir devlet dairesine, gümrüğe gittim. Dedim ki:

“—Şu bizim arabamızın işlemlerini burada yapiverin.”

“—Hudutta da yapılır.” dediler.

Hudutta yapılır ama ben burada yapıp herhangi bir pürüz olmadan huduttan geçmek istiyorum. Tekrar hudutta inip de bir pürüz çıkar da geriye gelirim diye korkumdan, işi burada bitirmek istiyorum. Dedim ki:

“—Biz burada yapmak istiyoruz.”

“—Hudutta yapın.” dediler.

Bize baktılar, biz yabancıyız, bize öyle muamele ediyor. Dışarıda kar yağıyor, arabamız dışarıda. Arabanın yanına gidecek, kaporta numarasını ve motor numarasını yazacak, imza atacak. Gümrük memuru bir işlem yapacak.

“—Hudutta yapın.” diyor. Çıkmak istemiyor. Biz bir-iki defa istedik, o da bir-iki defa reddetti.

Ben yanımdaki Almanca bilen arkadaşına dedim ki;

“—Bu herif bizim işi yapmayacak, gidelim bari...” dedim. Af edersiniz, dedi ki;

“—Ben şimdi ona eşek gibi yaptırırım.” Çok af edersiniz.

Onların durumunu anlatmak için söylüyorum.
Almanca olarak;

“—Memur Bey, sizi göreve davet ediyorum, görevinizi yapmıyorsunuz!” dedi.

“—Eyvah! Şimdi adam cetveli alacak, bizim yakamıza yapışacak, herhalde burada bir kavga olacak, dur bakalım...” dedim.

Adam bir sert çıkışı görünce yüzümüze bir baktı, hazan yaprağı gibi sapsarı sarardı. Ayağa kalktı, bir tek kelime söylemedi! Hayır, vs. bir şey diyemedi. Bizimle beraber dışarı çıktı. Numaraları yazdı, mühürü mühürledi, imzayı imzaladı, verdi. Tek bir itiraz veya tek bir iğneleyici söz bile söylemeden yerine oturdu. Biz de gittik.

Hayret ettim, bu adamları öcüyle mi korkutuyorlar, bu adamlara ne oluyor, bunları pastırma mı yapıyorlar, sucuk mu yapıyorlar, fillerin önüne mi atıyorlar, ayaklarının altlarında mı ezdiriyorlar, kaplanlara mı parçalattırıyorlar da bu kadar itaatli?

Bizimkiler efe; vazife yapmaz, iş yapmaz...

Bir kardeşimiz yirmi sene önce miras, veraset ve intikal işini yapmaya Ankara Belediyesi'ne gitmiş. Komünist herif;

“—Biz mirasa inanmıyoruz, senin alnının teriyle kazanman lazımdı, senin işlemini yapmıyorum!” demiş.

Yahu fesühànallah! Gırtlığına sarılsan hırsını alamazsın!

“—Yapmıyorum!” demiş.

Kime derdini anlatacaksın? Eşkiyâ!

Onun için, geri kalmanın sebebi ne olduğu anlaşılıyor, ileri gitmenin sebebi ne olduğu anlaşılıyor. Adamlar tıkr tıkr çalışıyor. “Görevini yap!” dediği zaman sapsarı kesiliyor ve yapıyor. “Yapmıyorum işte, nereye şikâyet edeceksen et!” diyemiyor.

Biz de ne diyorlar. “Kime şikâyet edeceksen et!” diyorlar. Adam milyonları çalmış, yutmuş, hâlâ görevde! Fesübhànallah! Dünyanın hiçbir yerinde görülmuş şeyler değil. Dünyanın en acaip işleri bizim Türkiye’de oluyor!

g. Camide Uykulayanın Yer Değiştirmesi

Bu da Tirmizî’nin hasen ve sahih hadis dediği, İbn-i Ömer RA’dan rivayet edilmiş bir hadîs-i şerîf. Ahmed ibn-i Hanbel, Hâkim ve daha başka râviler de var.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:⁸

إِذَا نَعَسَ أَحَدُكُمْ وَهُوَ فِي الْمَسْجِدِ يَوْمَ الْجُمُعَةِ،
فَلْيَتَحَوَّلْ مِنْهُ

⁸ Tirmizî, *Sünen*, c.II, s.371, no:484; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.III, s.332, no:944; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.22, no:4741; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.VII, s.32, no:2792; Beyhakî, *Sünenü’l-Kübrâ*, c.III, s.237, no:5718; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.III, s.160, no:1819; Hâkim, *Müstedrek*, c.I, s.428, no:1075; Abdullah ibn-i Ömer RA’dan.

Taberânî, *Mu’cemü’l-Kebîr*, c.VII, s.246, no:7003; Beyhakî, *Sünenü’l-Kübrâ*, c.III, s.237, no:5721; Semüre ibn-i Cündeb RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.VII, s.658, no:20779; *Câmiü’l-Ehâdîs*, c.IV, s.109, no:2884.

مَجْلِسِهِ ذَلِكَ

(حم. ش. ك. ت. حسن صحيح عن ابن عمر؛ حب. ق. طب. عن سمرة)

RE. 65/3 (*İzâ nease ehadüküm ve hüve fi'l-mescidi yevme'l-cumuati, felyetehavvel min meclisihî zâlike.*) (*İzâ nease ehadüküm ve hüve fi'l-mescidi yevme'l-cumuati*)

“Sizden biriniz cuma gününde uyuduğu, uyukladığı zaman, (*felyetehavvel min meclisihî zâlike*) uyukladığı yerden kalksın, yerini değiştirsin! Oradan kalksın, başka yere otursun!”

Ne hikmetse bütün uykular cuma günü hatip hutbeye çıktığı zaman insanın başına üşüşür. Hatta yanındaki dirseğiyle dürtmese, horultusundan meclis ayağa kalkacak kadar rahat! Orada insan otururken nasıl uyuyor bilmem. Yatakta uyuyamıyor; bir o tarafa bir o tarafa dönüyor. Fakat cuma günü imam minbere çıktığı zaman, hatip hutbe okuyacak, dinî bir bilgi öğrenecek; şeytan bütün ağırlığıyla insanın üzerine çöküyor, uyku bastırıyor. Onun için o durumda durumunu değiştirsin, uyumamak için gerekli tedbiri alsın, demek oluyor.

İyi yerlerde, iyi hallerde, iyi durumlarda dışını sıkamak lâzım.

Ne demiştik?

“—Evet, insanın uykusu gelebilir.” demiştik.

Sabah erken kalkacak. Peygamber Efendimiz öğle uykusu uyurdu. Öğleyin uyku uyurdu; öğle namazından az evvel, az sonra. Bu sıhhate çok

uygun bir uykudur. Ayrıca geceleyin insanın ibadet yapmasına da güç ve kuvvet verir, insanı tazeler. Mümkünse, özelse işiniz, imkânınız varsa öğleyin uyuyun. Resmî işiniz bile olsa namazı kılın, vakit ayırın, bir yerde 15-20 dakika bir uzanın. Öğle tatilinde dinlenebilerseniz çok dinç olursunuz. Böyle hareket ettiği zaman da insanın olmadık yerde, uyanık olacağı yerde uyuma gibi durumu olmaz.

Allah-u Teâlâ Hazretleri öğrendiklerimizle amel etmeyi, rızasını kazanmayı, Peygamber Efendimiz'in şefaatine ermeyi nasib eylesin...

Fâtiha-i şerîfe mea'l-besmele!

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN
28. 11. 1993 - İskenderpaşa Camii

[Bütün HADİS DERSLERİNE PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

